GENERALINIO ADVOKATO YVES BOT IŠVADA,

pateikta 2009 m. spalio 6 d.[1]

1. Ši byla dėl įsipareigojimų neįvykdymo susijusi su Čekijos Respublikos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/41/EB[2] perkelimu.

2. Direktyva 2003/41 siekiama palengvinti už profesinių pensijų skyrimą atsakingų įstaigų veiklą kitoje nei jų įsisteigimo valstybėje narėje. Šiam tikslui joje numatytos griežtos riziką ribojančios taisyklės, skirtos apsaugoti šių įstaigų mokėtinų pensijų gavėjus. Vis dėlto Direktyva 2003/41 nepažeidžiama valstybių narių kompetencija laisvai organizuoti pensijų sistemas.

3. Siekdama suderinti nacionalinę teisę su šios direktyvos reikalavimais Čekijos Respublika priėmė nuostatas, kuriomis kitose valstybėse narėse įsteigtoms už profesinių pensijų skyrimą atsakingoms įstaigoms leidžiama mokėti išmokas jos teritorijoje, o jos teritorijoje įsteigtoms įmonėms atitinkamai mokėti įnašus. Atvirkščiai, ji neperkėlė šios direktyvos nuostatų, kuriomis nustatomi įsipareigojimai šių įstaigų buveinės valstybei, motyvuodama tuo, kad jos teritorijoje už profesinių pensijų skyrimą atsakingų įstaigų nėra ir kad šiuo perkėlimu būtų pažeistas jos pensijų sistemos organizavimas.

4. Europos Bendrijų Komisija mano, kad Čekijos Respublikos argumentai nepagrįsti, ir prašo Teisingumo Teismo pripažinti, kad neperkeldama kelių Direktyvos 2003/41 nuostatų ši valstybė narė neįvykdė įsipareigojimų.

5. Manau, kad Komisijos ieškinys yra pagrįstas. Šioje išvadoje parodysiu, kad Direktyvos 2003/41 nuostatose, kuriomis nustatomi įsipareigojimai valstybėms narėms kaip už profesinių pensijų skyrimą atsakingų įstaigų buveinės valstybėms, nereglamentuojamas tokių įstaigų vaidmuo ir funkcijos šių valstybių narių sistemoje. Tuo remdamasis padarysiu išvadą, kad visiškų šios direktyvos perkėlimu į nacionalinę teisę nekeliama grėsmė Čekijos Respublikos pensijų sistemos organizavimui. Toliau priminsiu, kad pagal teismo praktiką aplinkybė, jog valstybėje

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — 2003 m. birželio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/41/EB dėl įstaigų, atsakingų už profesinių pensijų skyrimą, veiklos ir priežiūros (OL L 235, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 350).

narėje nėra direktyva reglamentuojamos veiklos, neatleidžia šios valstybės nuo pareigos ją perkelti, ir tvirtinsiu, kad ši teismo praktika taikytina šioje byloje.

I — Direktyva 2003/41

6. Už profesinių pensijų skyrimą atsakingos įstaigos patenka į vadinamąjį valstybių narių pensijų sistemų organizavimo būdo „antrąjį ramstį“[3].

7. Direktyva 2003/41 siekiama leisti šioms įstaigoms teikti paslaugas kitose valstybėse narėse[4]. Pagal šios direktyvos 6 konstatuojamąją dalį ji yra pirmasis žingsnis į profesinių pensijų skyrimo vidaus rinką. Šiuo tikslu, kad būtų užtikrintas aukštas būsimųjų pensininkų, gausiančių šių įstaigų skiriamas pensijas, apsaugos laipsnis, joje nustatytos griežtos riziką ribojančios taisyklės, taikytinos už profesinių pensijų skyrimą atsakingų įstaigų veiklai ir darbo sąlygoms[5].

3 — Pirmąjį ramstį sudaro privalomos einamųjų įmokų pensinio draudimo sistemos. Trečiąjį ramstį – individualios gyvybės draudimo rūšies sutartys.

4 — 6, 8 ir 36 konstatuojamosios dalys.

5 — 7 ir 20 konstatuojamosios dalys.

8. Tačiau Direktyvos 2003/41 9 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad šia direktyva nepažeidžiama valstybių narių teisė organizuoti pensijų sistemas, ypač kiek tai susiję su antruoju ramsčiu, kiekvienos valstybės prerogatyva apibrėžti atsakingų už profesinių pensijų skyrimą įstaigų vaidmenį ir darbą[6].

9. Šiai bylai reikšmingos Direktyvos 2003/41 nuostatos susijusios su jos taikymo sritimi, atsakingų už profesinių pensijų skyrimą įstaigų veiklos sąlygomis ir ypatinga jų tarpvalstybinės veiklos tvarka.

1. Direktyvos 2003/41 taikymo sritis

10. Direktyvos 2003/41 2, 3 ir 6 straipsniuose vartojant įpareigojančius terminus pateikiamas įstaigų, kurioms ši direktyva yra taikoma, ir įstaigų, kurioms ji netaikoma, apibrėžimas.

6 — 9 konstatuojamoje dalyje įtvirtinta:
„Vadovaudamosi subsidiarumo principu, valstybės narės turėtų išlikti visiškai atsakingos už savo pensijų sistemų sąrangą ir pačios priskirti vaidmenį kiekvienam iš trijų atskiros valstybės narės pensijų sistemos „ramsčių“. Priimdamos sprendimą dėl antrojo ramsčio, jos visiškai atsakingos už įvairių profesinių ištarnauto laiko išmokas teikiančių įstaigų, pavyzdžiui, visą ūkio šaką apimančių pensijų fondų, bendrovės pensijų fondų ir gyvybės draudimo bendrovių, vaidmenį ir funkcijas. Šia direktyva nesiekiama kelti abejonių dėl šios prerogatyvos.“

11. Iš šios direktyvos nuostatų matyti, kad ji taikoma įstaigoms, atsakingoms už pensijų skyrimą, kurios, nepaisant jų juridinės formos ir pavadinimo, veikia laikydamosi finansavimo kaupimo pagrindu principo[7], nepatenka į pirmojo ramsčio socialinio draudimo sistemas ir kurių tikslas – skirti su profesine veikla susijusias pensijas remiantis individualiu susitarimu arba kolektyvine sutartimi.

12. Direktyva 2003/41, be kita ko, netaikoma: įstaigoms, valdančioms socialinio draudimo sistemas, kurioms taikomi Bendrijos koordinavimo reglamentai; finansinėms įstaigoms, kurių veikla jau reglamentuojama Bendrijos aktu (draudimo įmonės, kolektyvinio investavimo į perleidžiamus vertybinius popierius subjektai, investicines paslaugas teikiančios įmonės) bei atsakingoms už profesinių pensijų skyrimą įstaigoms, veikiančios einamųjų įmokų perskirstymo pagrindu.

13. Direktyvoje 2003/41 taip pat numatytos neprivalomos nuostatos.

14. Pavyzdžiui, pagal šios direktyvos 4 straipsnį buveinės valstybės narės[8] gali nuspręsti taikyti šios direktyvos nuostatas draudimo įmonių profesinių pensijų skyrimo verslui. Taip pat pagal Direktyvos 2003/41 5 straipsnį valstybės narės gali nuspręsti netaikyti visos šios direktyvos arba jos dalies jų teritorijoje esančioms įstaigoms, valdančioms pensijų sistemas, kurių bendras narių skaičius mažesnis kaip 100 narių, bei įstaigoms, jeigu profesinės pensijos skiriamos pagal jų statutą, kaip numatyta teisės aktuose, ir jas garantuoja valdžios institucija.

2. Už profesinių pensijų skyrimą atsakingų įstaigų veiklos sąlygos

15. Direktyvoje 2003/41 numatyta, kad valstybės narės jų teritorijose įsteigtoms už profesinių pensijų skyrimą atsakingoms įstaigoms turi nustatyti keletą reikalavimų.

16. Šitaip kiekviena valstybė narė reikalauja, kad šios įstaigos vykdytų tik su profesinių pensijų skyrimu susijusią veiklą (7 straipsnis) ir teisiškai būtų atskirtos nuo remiančiųjų subjektų[9] (8 straipsnis). Remiantis 9 straipsniu ji taip pat užtikrina, kad visos jos teritorijoje

7 — Kaupiamajai sistemai būdingas išankstinis pensijų finansavimas ir jų mokėjimo iš rezervų užtikrinimas. Ji skiriasi nuo perskirstomosios sistemos, kurioje einamosios įmokos iškart panaudojamos reikiamoms išmokoms mokėti.

8 — Buveinės valstybės narės sąvoka apibrėžta Direktyvos 2003/41 6 straipsnio i punkte, pagal kurį buveinės valstybė narė – valstybė narė, kurioje yra įstaigos registruota buveinė ir jos pagrindinė administracija arba, jeigu ji neturi buveinės, jos pagrindinė administracija.

9 — Remiantysis subjektas Direktyvos 2003/41 6 straipsnio c punkte apibrėžtas kaip bet kuri įmonė arba kita organizacija, kurią sudaro vienas arba daugiau juridinių arba fizinių asmenų, mokančių įnašus įstaigai, atsakingai už profesinių pensijų skyrimą.

įsteigtos įmonės būtų įregistruotos nacionaliniame registre, valdomos gerą reputaciją turinčių asmenų ir joms būtų taikomos tinkamai parengtos taisyklės.

17. Kiekviena valstybė narė taip pat turi užtikrinti, kad visos jos teritorijoje įsteigtos įstaigos rengtų metinę finansinę atskaitomybę (10 straipsnis) ir teiktų Direktyvos 2003/41 11 straipsnyje nurodytą informaciją nariams ir išmokų gavėjams. Be to, ji turi įsteigti kompetentingą instituciją, turinčią pakankamų įgaliojimų veiksmingai prižiūrėti tokių įstaigų veiklą (13 straipsnis).

18. Galiausiai visos valstybės narės turi užtikrinti, kad visos jų teritorijose įsteigtos įstaigos reguliariai rengtų investavimo politikos principų ataskaitą (12 straipsnis), turėtų pakankamą rezervą įsipareigojimams padengti (15–17 straipsniai) ir investuotų savo turtą laikydamosi „apdairumo“ principo (18 straipsnis).

3. Ypatinga tarpvalstybinės veiklos tvarka

19. Pagal Direktyvos 2003/41 20 straipsnio 1 dalį valstybės narės leidžia jų teritorijoje įsteigtoms įmonėms remti įstaigas, atsakingas už profesinių pensijų skyrimą, turinčias leidimą veikti kitose valstybėse narėse. Jos taip pat leidžia jų teritorijoje leidimą gavusioms atsakingoms už profesinių pensijų skyrimą įstaigoms priimti rėmimą iš kitose valstybėse narėse įsteigtų įmonių.

20. Norinti užsiimti tarpvalstybine veikla įstaiga turi gauti išankstinį buveinės valstybės narės leidimą (9 straipsnio 5 dalis).

21. Tam pagal Direktyvos 2003/41 20 straipsnio 3 dalį ši įstaiga vienos ar kelių valstybių narių, kuriose ji nusprendė mokėti išmokas, kompetentingai institucijai turi pranešti remiančiosios įmonės pavadinimą ir pagrindines pensijų sistemos, kuri bus valdoma, charakteristikas. Pagal šios direktyvos 20 straipsnio 4 dalį buveinės valstybės narės kompetentinga institucija per tris mėnesius nuo šios informacijos gavimo turi perduoti ją priimančiosios valstybės narės kompetentingai institucijai, nebent ji mano, kad nagrinėjama įstaiga negalės mokėti atitinkamų išmokų.

22. Direktyvos 2003/41 20 straipsnio 5–10 dalyse nurodyta atitinkamų valstybių narių kompetentingų institucijų bendradarbiavimo tvarka ir jų įgaliojimai siekiant būtent užtikrinti, kad paslaugos būtų teikiamos

laikantis priimančiosios valstybės narės socialinės apsaugos ir darbo teisės.

23. Pagal Direktyvos 2003/41 22 straipsnio 1 dalį valstybės narės priima šią direktyvą įgyvendinančias nuostatas iki 2005 m. rugsėjo 23 d. ir apie tai praneša Komisijai. Vadovaudamosi šio straipsnio 3 ir 4 dalimis valstybės narės gali iki 2010 m. rugsėjo 23 d. atidėti 17 straipsnio 1 ir 2 dalių bei 18 straipsnio 1 dalies f punkto taikymą šiose dalyse numatytomis sąlygomis.

II — Ikiteisminė procedūra

24. 2006 m. liepos 11 d. Čekijos Respublika pranešė Komisijai, kad perkelė Direktyvą 2003/41 į vidaus teisės sistemą priimdama Įstatymą Nr. 340/2006 dėl Europos Sąjungos valstybių narių įstaigų, atsakingų už profesinių pensijų skyrimą, veiklos Čekijos Respublikos teritorijoje.

25. 2006 m. spalio 18 d. Komisija išsiuntė šiai valstybei narės oficialų pranešimą, kuriame nurodė, jog 1–5, 8, 9, 13, 15–21 straipsniai (į nacionalinės teisės sistemą) nebuvo perkelti arba buvo perkelta tik dalis jų nuostatų.

26. Čekijos Respublika į šį pranešimą atsakė 2006 m. gruodžio 18 d. laišku, kuriame iš esmės nurodė: kadangi jos socialinio draudimo sistemoje nėra antrojo ramsčio ir jos teritorijoje nėra atsakingų už profesinių pensijų skyrimą įstaigų, ji neturėjo perkelti Direktyvos 2003/41 straipsnių, susijusių su tokių įstaigų buvimu.

27. 2007 m. kovo 23 d. laišku Komisija išsiuntė Čekijos Respublikai pagrįstą nuomonę, kurioje nurodė, jog ši neperkėlė visos Direktyvos 2003/41, būtent jos 8, 9, 13, 15–18 straipsnių bei 20 straipsnio 2 ir 4 dalių.

28. Čekijos Respublika į šią nuomonę atsakė 2007 m. liepos 24 d. laišku, kuriame patvirtino savo poziciją ir ginčijo jai inkriminuojamą neperkėlimą.

III — Šalių reikalavimai ir argumentai

29. 2007 m. liepos 18 d. Komisija pareiškė šį ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo, kuriame ji Teisingumo Teismo prašo:

„1) pripažinti, kad neperkeldama į savo vidaus teisės sistemą visos Direktyvos (2003/41), būtent jos 8 ir 9 straipsnių (visiškas neperkelimas) bei 13, 15–18 straipsnių ir 20 straipsnio 2–4 dalių, Čekijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal šią direktyvą, būtent pagal jos 22 straipsnio 1 dalį;

2) priteisti iš Čekijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.“

30. Čekija prašė atmesti ieškinį ir priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

31. Komisija teigia, kad ribotas Bendrijos įgaliojimų pensijų srityje pobūdis neleidžia Čekijos Respublikai perkelti tik kai kurių Direktyvos 2003/41 nuostatų. Iš esmės tai, kad konkrečioje valstybėje narėje nėra vykdoma tam tikra direktyvoje numatyta veikla, neatleidžia šios valstybės nuo pareigos priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, kad užtikrintų tinkamą visų šios direktyvos nuostatų įgyvendinimą. Leistina neperkelti direktyvos tik tuo atveju, jei perkėlimas neturėtų prasmės dėl geografinių priežasčių[10].

32. Komisija mano, kad nevisiškas Direktyvos 2003/41 perkelimas rimtai kenkia jos veiksmingumui. Iš esmės dėl šios priežasties Čekijos Respublika varžo įstaigų, atsakingų už profesinių pensijų skyrimą, įsisteigimą jos teritorijoje. Siekiui sukurti profesinių pensijų skyrimo sistemų vidaus rinką būtų sutrukdyta, jeigu kiekviena valstybė narė galėtų nevykdyti pareigos sudaryti būtinas sąlygas tam, kad jos teritorijoje už profesinių pensijų skyrimą atsakingos įstaigos galėtų vykdyti savo veiklą.

33. Dėl šio aspekto Komisija nurodo, kad Direktyva 2003/41 nereikalaujama iš valstybių narių pakeisti pensijų sistemų organizavimo. Ja tik reikalaujama nustatant atsakingų už

10 — Komisija remiasi 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimu *Komisija prieš Graikiją* (C-214/98, Rink. p. I-9601, 22 punktas) ir 2002 m. gegužės 30 d. Sprendimu *Komisiją prieš Jungtinę Karalystę* (C-441/00, Rink. p. I-4699, 15 ir 17 punktai).

profesinių pensijų skyrimą įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo taisykles priimti tokiai veiklai vykdyti būtinus teisės aktus.

34. Be to, Komisija pastebi, kad Direktyvos 2003/41 6 straipsnio a punkte apibrėžtų atsakingų už profesinių pensijų skyrimą įstaigų nereikia painioti su antruoju pensijų sistemos ramsčiu. Negalima atmesti galimybės, jog kai kurios įstaigos, vykdančios Čekijos teritorijoje savo veiklą ir turinčios joje buveinę ar pagrindinę administraciją, atitinka šio 6 straipsnio a punkte įtvirtintą apibrėžimą.

35. Dar daugiau – Komisija pabrėžia, kad turimais duomenimis pagal Čekijos teisę nedraudžiama steigti atsakingų už profesinių pensijų skyrimą įstaigų.

36. Galiausiai ši institucija mano, kad bet kuriuo atveju, atsižvelgiant į teismo praktiką, aplinkybė, jog šiuo metu Čekijos Respublikoje nėra nė vienos atsakingos už profesinių pensijų skyrimą įstaigos, kuriai būtų taikoma Direktyva 2003/41, neatleidžia šios valstybės narės nuo pareigos perkelti visą direktyvą. Šiuo atžvilgiu nesvarbu, kad pagal pirminę teisę valstybėms narėms suteikiama teisė nustatyti nagrinėjamos pensijų sistemos pagrindinius principus. Iš tikrųjų šių valstybių pareiga perkelti direktyvą nepriklauso nei nuo teisinio pagrindo, kuriuo remiantis ši direktyva buvo priimta, nei nuo atitinkamos srities, nes ji išplaukia iš EB 10 straipsnio ir 249 straipsnio trečiosios pastraipos bei šios direktyvos teksto.

37. Čekijos Respublika teigia, kad neturėjo perkelti į savo teisės sistemą šioje byloje nagrinėjamų Direktyvos 2003/41 nuostatų, nes tuomet ji turėtų įtvirtinti antrojo ramsčio profesinių pensijų sistemą ir pakeisti socialinės draudimo sistemos, kurios organizavimas priklauso valstybių narių kompetencijai, pagrindinius principus.

38. Čekijos Respublika šiuo klausimu paaiškina, kad jos pensijų sistemoje nėra antrojo ramsčio. Iš esmės, viena vertus, ši sistema yra pagrįsta tik privaloma teisės aktais nustatyta sistema, taikoma visiems apdraustiesiems pagal Pensijų draudimo įstatymą, patenkančia į pirmąjį ramstį, ir, kita vertus, papildomu pensijų draudimu, kuris patenka į trečiąjį ramstį. Pagal šiuo metu galiojančius nacionalinės teisės aktus atsakinga už profesinių pensijų skyrimą įstaiga negalėtų būti įsteigta Čekijos teritorijoje, kad vykdytų joje savo veiklą, nes ji pažeistų profesinę veiklą finansų rinkoje reglamentuojančias teisės

nuostatas ir galėtų būti nubausta administracine ar baudžiamąja tvarka. Be to, nėra nei politinio sprendimo, nei pakankamų ekonominių pajėgumų profesinių pensijų draudimo sistemai įkurti.

39. Čekijos Respublikos nuomone, kadangi pagal EB 137 straipsnio 4 dalies pirmąją įtrauką, kuri yra viena iš netiesioginių Direktyvos 2003/41 teisinių pagrindų, valstybėms narėms leidžiama nustatyti pagrindinę socialinio draudimo sandarą, iš jų negalima reikalauti perkelti šią direktyvą, kuri paveiktų veiksmingą pirminėje teisėje užtikrintos teisės įgyvendinimą. Kadangi šioje byloje nagrinėjamose nuostatose valstybėms narėms, kurių teritorijoje įsteigtos atsakingos už profesinių pensijų skyrimą įstaigos, nustatomos pareigos, jas perkėlus būtinai reikėtų įtvirtinti teisinį pagrindą, būtiną tokių įmonių veiklai vykdyti Čekijos Respublikoje, taigi įkurti šioje valstybėje narėje antrąjį ramstį, o tai rimtai paveiktų visą jos nacionalinės pensijų sistemos finansinę pusiausvyrą.

40. Kaip pavyzdį Čekijos Respubliką nurodo Direktyvos 2003/41 9 straipsnio 1 dalies a punktą, kuriame numatyta pareiga įregistruoti įstaigą nacionaliniame registre ar išduoti jai leidimą. Tinkamo registro ar tinkamos leidimo sistemos įsteigimas būtinai susijęs su atitinkamų teisės aktų priėmimu. Būtų neįmanoma priimti atskirus teisės aktus, neįkuriant kompleksiškos profesinių pensijų sistemos, t. y. neapibrėžiant, pavyzdžiui, susitariančiųjų šalių teisių ir pareigų.

41. Čekijos Respublika pabrėžia, kad ji supranta, jog iš esmės atsakingos už profesinių pensijų skyrimą įstaigos ir antrojo ramsčio sistema nėra tas pats. Vis dėlto šios įstaigos sudaro esminę pensijų sistemų dalį ir teisinio pagrindo, būtino joms steigti, sukūrimas neišvengiamai lemtų pačios nacionalinės pensijų sistemos pokyčius.

42. Čekijos Respublika taip pat atkreipia dėmesį, kad Įstatymu Nr. 340/2006 įvykdytas perkėlimas atitinka Direktyva 2003/41 siekiamą tikslą. Iš esmės šiuo įstatymu perkeliamos visos nuostatos, susijusios su kitose valstybėse narėse įsteigtų bendrovių tarpvalstybine profesinių pensijų veikla, taip leidžiant jos teritorijoje įsteigtoms įmonėms remti šių bendrovių siūlomą pensijų draudimo sistemą ir kartu šioms siūlyti atitinkamas paslaugas Čekijos Respublikoje.

43. Atsakydama į Teisingumo Teismo klausimą, kaip šis leidimas remti kitose valstybėse narėse įsteigtas įstaigas, atsakingas už profesinių pensijų skyrimą, galėtų būti suderinamas su antrojo ramsčio nebuvimu, Čekijos

Respublika nurodė, jog tokia veikla neprilyginama antrojo ramsčio sukūrimui, nes šios įstaigos vykdytų veiklą jų buveinės valstybės atsakomybe ir Čekijos Respublika galėtų į ją neatsižvelgti vertindama, ar jos piliečių poreikiai buvo patenkinti.

44. Galiausiai Čekijos Respublika nurodo: kadangi pagal jos vidaus teisės sistemą neleidžiama įsteigti antrojo ramsčio, šioje byloje nagrinėjamą situaciją negalima tapatinti su situacija, nagrinėta Komisijos nurodytoje teismo praktikoje dėl veiklos nebuvimo valstybėje narėje. Šioje byloje Bendrijos teisės akto įgyvendinti negalima ne dėl faktinės kliūties, atsiradusios dėl aplinkybių, kurios bet kuriuo momentu gali pasikeisti, o dėl teisinės kliūties, susijusios su valstybių narių kompetencija organizuoti pagrindinę socialinio draudimo sistemos sandarą.

IV — Vertinimas

45. Pirmiausia primenu, kad savo ieškinyje Komisija kaltina Čekijos Respubliką kad ši neperkėlė visos Direktyvos 2003/41, būtent jos išvardytų straipsnių.

46. Manau, kad ieškinys priimtinas ir turi būti nagrinėjamas tik tiek, kiek jis susijęs su aiškiai jame nurodytomis Direktyvos 2003/41 nuostatomis. Iš Teisingumo Teismo procedūros reglamento 38 straipsnio 1 dalies c punkto ir teismo praktikos[11] matyti, jog ieškinyje pateikiami reikalavimai turi būti išdėstyti aiškiai ir tiksliai, kad Teisingumo Teismas nepriimtų sprendimo *ultra petita* arba apskritai nespręstų dėl kaltinimo.

47. Čekijos Respublika aiškiai pripažino, kad neperkėlė Direktyvos 2003/41 8, 9, 13, 15–18 straipsnių bei 20 straipsnio 2–4 dalių. Šiose nuostatose numatytos priemonės yra išdėstytos vartojant įpareigojančius terminus, pavyzdžiui, „kiekviena valstybė narė užtikrina <…>“[12], „buveinės valstybė narė užtikrina <…>“[13], ar „kompetentingos institucijos reikalauja <…>“, „buveinės valstybė narė reikalauja <…>“, „valstybė narė reikalauja <…>“[14].

48. Be to, Direktyvoje 2003/41 nėra numatyta kitų nukrypti nuo pareigos perkelti ginčijamus straipsnius leidžiančių nuostatų nei

11 — Be kita ko, žr. 2008 m. vasario 21 d. Sprendimą *Komisija prieš Italiją* (C-412/04, Rink. p. I-619, 103–105 punktai).
12 — 8, 9 ir 13 straipsniai.
13 — 15 ir 17 straipsniai.
14 — 14, 16 ir 18 straipsniai.

labai riboto ir laikinojo pobūdžio nuostatų, įtvirtintų jos 22 straipsnio 3 ir 4 dalyse[15].

49. Taigi Komisijos Čekijos Respublikai pareikštas kaltinimas dėl nevisiško Direktyvos 2003/41 8, 9, 13, 15–18 straipsnių bei 20 straipsnio 2–4 dalių perkėlimo yra pagrįstas.

50. Pagrindinis šios bylos klausimas yra, ar Čekijos Respublika galėjo teisėtai neįvykdyti tokio perkėlimo. Šios bylos ypatybė ta, kad, šios valstybės narės manymu, nagrinėjamų Direktyvos 2003/41 nuostatų, kuriose valstybėms narėms, kaip buveinės valstybėms, nustatomos pareigos, perkėlimas priverstų ją pakeisti pensijų sistemą ir taip pažeistų jos kompetenciją šioje srityje.

51. Iš esmės Čekijos Respublika teigia, kad dėl ginčijamų nuostatų perkėlimo prireiktų priimti šių įstaigų veiklai jos teritorijoje būtinus teisės aktus, taigi sukurti antrąjį ramstį, o taip būtų rimtai paveikta jos nacionalinės pensijų sistemos finansinė pusiausvyra.

52. Pritardamas Komisijai, manau, kad tokiems argumentams negalima pritarti dėl šių priežasčių.

53. Neginčijama, kad valstybės narės išsaugojo teisę laisvai organizuoti nacionalines pensijų sistemas. Bendrija, kuri, remiantis EB 5 straipsniu, turi tik suteiktus įgaliojimus, neturi teisės reglamentuoti ir derinti šios srities. Remiantis EB 137 straipsniu, kuriame apibrėžti Bendrijos įgaliojimai socialinės politikos srityje, ji neturi jokių įgaliojimų imtis derinimo priemonių socialinio draudimo srityje, į kurią patenka senatvės pensijos. Be to, vadovaujantis 137 straipsnio 4 dalimi, pagal šį straipsnį Bendrijos priimtos nuostatos neturi įtakos valstybių narių teisei nustatyti pagrindinius savo socialinio draudimo sistemos principus ir neturi paveikti jų finansinės pusiausvyros.

54. Taigi darytina išvada, kad valstybės narės gali laisvai apibrėžti kiekvieno iš trijų ramsčių vaidmenį savo pensijų sistemoje ir, kiek tai susiję su antruoju ramsčiu – už profesinių pensijų skyrimą atsakingų įstaigų vaidmenį ir funkcijas, kaip tai aiškiai nurodyta Direktyvos 2003/41 9 konstatuojamojoje dalyje. Taigi šios

15 — Pagal Direktyvos 2003/41 22 straipsnio 3 dalį „valstybės narės gali iki 2010 m. rugsėjo 23 d. atidėti 17 straipsnio 1 ir 2 dalies taikymą jų teritorijoje esančioms įstaigoms, kurios šio straipsnio 1 dalyje nurodytą dieną neturi būtino dydžio reguliuojamų nuosavų lėšų, privalomų pagal 17 straipsnio 1 ir 2 dalį.“ Remiantis šio straipsnio 4 dalimi, „valstybės narės gali iki 2010 m. rugsėjo 23 d. atidėti 18 straipsnio 1 dalies f punkto taikymą jų teritorijoje esančioms įstaigoms“.

valstybės gali numatyti, kokiu mastu ir sąlygomis jų teritorijoje įsteigtos įmonės gali remti įstaigą, atsakingą už profesinių pensijų skyrimą, kad užtikrintų pensijų mokėjimą jų darbuotojams.

55. Vykdydamos šią išskirtinę kompetenciją šios valstybės narės, be abejo, turi laikytis įsipareigojimų pagal EB sutartį, o tai reiškia, kad jei valstybės narės pensijų sistema riboja judėjimo laisvę, ji turi įrodyti, kad šis apribojimo pagrindas yra teisėtas ir proporcingas siekiamam tikslui.

56. Šiuo klausimu reikia priminti, kad valstybės narės siekis būtinai išsaugoti pensijų sistemos finansinę pusiausvyrą sudaro teisėtą judėjimo laisvės apribojimo pagrindą, kaip aiškiai matyti iš EB 137 straipsnio 4 dalies ir teismo praktikos[16]. Be to, Teisingumo Teismas pripažino, kad valstybės narės turi didelę diskreciją organizuodamos savo pensijų sistemas, nes šis organizavimas reikalauja finansinių duomenų kompleksinių vertinimų[17].

16 — Be kita ko, žr. 2004 m. kovo 4 d. Sprendimą *Haackert* (C-303/02, Rink. p. I-2195, 30 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

17 — 1999 m. rugsėjo 21 d. Sprendimas *Albany* (C-67/96, Rink. p. I-5751, 119 punktas).

57. Manau, įmanoma, kad valstybė narė, nepažeisdama Bendrijos teisės, savo pensijų sistemą pagrįstų tik pirmuoju ir trečiuoju ramsčiais ir nuspręstų, kad už profesinių pensijų skyrimą atsakingos įstaigos neturi jokio vaidmens šioje sistemoje. Pabrėžtina, kad Komisija neginčijo Čekijos pensijų sistemos atitikties Bendrijos teisei, kiek Čekijos Respublika nusprendė ją pagrįsti tik pirmuoju ir trečiuoju ramsčiais.

58. Vis dėlto šia valstybių narių kompetencija negalima pateisinti Čekijos Respublikos pozicijos, nes nagrinėjamose Direktyvos 2003/41 nuostatose neapibrėžiami už profesinių pensijų skyrimą atsakingų įstaigų vaidmuo ir funkcijos. Jomis nesiekiama suderinti valstybių narių teritorijoje įsteigtų tokių įstaigų rėmimo mastą ir sąlygas.

59. Šiomis nuostatomis siekiama leisti valstybės narės teritorijoje įsteigtoms įstaigoms mokėti išmokas kitose valstybėse narėse. Jose valstybėms narėms nustatyta pareiga numatyti įvairias griežtas riziką ribojančias taisykles, skirtas užtikrinti didelį apsaugos laipsnį šių įstaigų mokėtinų pensijų būsimiems gavėjams.

60. Kaip matėme, šios taisyklės susijusios su juridiniu remiančiųjų subjektų ir įstaigų, atsakingų už profesinių pensijų skyrimą, atskyrimu tam, kad įmonių bankroto atveju būtų apsaugotas įstaigų turtas (8 straipsnis); veiklos sąlygomis, skirtomis užtikrinti už profesinių pensijų skyrimą atsakingų įstaigų patikimumą (registravimas nacionaliniame registre arba leidimas, geros reputacijos valdytojai, tinkamai parengtos taisyklės, techniniai atidėjimai, patvirtinti srities specialisto, apdraustųjų informavimas) (9 straipsnis); su kompetentingoms valdžios institucijoms teiktinu informacijos sąrašu (13 straipsnis); su lėšų, pakankamų padengti finansinius įsipareigojimus, nurodymu ir valdymu (15–18 straipsniai).

61. Galiausiai Direktyvos 2003/41 20 straipsnio 2–4 dalyse numatyta procedūra, kurios turi laikytis už profesinių pensijų skyrimą atsakinga įstaiga, norėdama mokėti išmokas kitoje valstybėje narėje, bei kompetentingų valstybės narės, kurios teritorijoje ji įsteigta, institucijų vaidmuo.

62. Mano nuomone, šiomis taisyklėmis negalima paveikti už profesinių pensijų skyrimą atsakingų įstaigų vaidmens ir funkcijų kiekvienos valstybės narės pensijų sistemoje.

63. To įrodymu galima taip pat laikyti aplinkybę, kad visos šios taisyklės yra suformuluotos vartojant įpareigojančius terminus, nors kitos Direktyvos 2003/41 nuostatos, pavyzdžiui, 4 ir 5 straipsniai, yra aiškiai neprivalomo pobūdžio. Be to, šios direktyvos 22 straipsnyje nėra numatyta kitų nukrypti nuo pareigos perkelti šias taisykles leidžiančių nuostatų nei labai riboto ir laikino pobūdžio nuostatos, įtvirtintos šio straipsnio 3 ir 4 dalyse.

64. Be to, jau buvo minėta, kad Bendrijos teisės aktu leidėjas Direktyvos 2003/41 9 konstatuojamojoje dalyje priminė, kad ši nepažeidžia valstybių narių kompetencijos organizuoti pensijų sistemas ir, be kita ko, nustatyti antrojo ramsčio vaidmenį. Privalomas šių straipsnių pobūdis, atsižvelgiant į šią nuostatą, patvirtina, kad teisės aktų leidėjas, t. y. pačios valstybės narės, manė, kad šių straipsnių perkėlimu negalima pažeisti šios kompetencijos.

65. Taigi perkėlusi nagrinėjamas Direktyvos 2003/41 nuostatas Čekijos Respublika neturėtų pakeisti už profesinių pensijų skyrimą atsakingų įstaigų vaidmens ir funkcijų pensijų sistemoje ir sukurti antrojo ramsčio, priešingai nei teigia ši valstybė narė.

Tačiau šis perkėlimas galėtų priversti ją pakeisti taisykles, kuriomis ji siekė apriboti šį vaidmenį ir funkcijas.

66. Čekijos Respublika iš esmės nurodė, jog pagal jos teisės aktus už profesinių pensijų skyrimą atsakingos įstaigos negalėtų būti įsteigtos jos teritorijoje, kad vykdytų joje savo veiklą, nes galėtų būti nubaustos administracine ar baudžiamąja tvarka. Atvirkščiai, šios valstybės narės teigimu, jos teritorijoje įsteigtos įmonės turi teisę remti kitose valstybėse narėse įsteigtas už profesinių pensijų skyrimą atsakingas įstaigas. Taigi būtent nustatydama draudimą steigti už profesinių pensijų skyrimą atsakingas įstaigas savo teritorijoje, o ne reglamentuodama nacionalinių įmonių teisę remti šias įstaigas, ši valstybė narė siekė apriboti pirmųjų vaidmenį.

67. Perkėlusi Direktyvos 2003/41 įtvirtintas teisės normas Čekijos Respublika būtų priversta pakeisti teisės aktus, kiek juose numatytas draudimas steigti tokias įstaigas jos teritorijoje. Tačiau tokie būtini pakeitimai, mano manymu, nepažeistų Čekijos Respublikos kompetencijos, nes, kaip buvo nurodyta, ši kompetencija susijusi su šių įstaigų vaidmeniu ir funkcijų jos pensijų sistemoje apibrėžimu. Kitaip tariant, Čekijos Respublika savo kompetenciją apibrėžti už profesinių pensijų skyrimą atsakingų įstaigų vaidmenį ir funkcijas nacionalinėje sistemoje turi vykdyti atsižvelgdama į Bendrijos teisę, būtent į Direktyvos 2003/41 nuostatas.

68. Manytina, kad ši valstybė narė turi priimti nagrinėjamose Direktyvos 2003/41 nuostatose numatytas teisės normas, prireikus panaikindama draudimą steigti savo teritorijoje už profesinių pensijų skyrimą atsakingas įstaigas, tačiau neprivalo keisti šioms įstaigoms nacionalinėje pensijų sistemoje priskirtų vaidmens ir funkcijų ir kelti abejonių dėl to, kad ši sistema pagrįsta pirmuoju ir trečiuoju ramsčiais. Čekijos Respublika galėtų nustatyti, kokiu mastu ir sąlygomis nacionalinės įmonės gali remti šias įstaigas.

69. Šiuo atžvilgiu vis dėlto reikia pastebėti, jog atsakydama į Teisingumo Teismo klausimus Čekijos Respublika teigė, kad galimybė jos teritorijoje įsteigtoms įmonėms remti kitose valstybėse narėse įsteigtas už profesinių pensijų skyrimą atsakingas įstaigas nepažeidžia jos pensijų sistemos finansinės pusiausvyros. Iš Čekijos Respublikos pateiktų paaiškinimų neaišku, kodėl ši sistema galėtų būti pažeista, jei šios įstaigos būtų įsteigtos jos teritorijoje.

70. Šioje vertinimo stadijoje liko išnagrinėti tik vieną klausimą, ar valstybė narė privalo

perkelti nagrinėjamas Direktyvos 2003/41 nuostatas, jei, remiantis jos pensijų sistemos organizavimu, atsakingos už profesinių pensijų skyrimą įstaigos šioje sistemoje nevaidina jokio vaidmens arba jų vaidmuo yra labai ribotas. Kitaip tariant, reikia atsakyti į klausimą, ar valstybė narė privalo priimti tokius teisės aktus, nors jie gali būti neveiksmingi, nes negalėdamos vykdyti veiklos šioje valstybėje narėje ar neturėdamos tam pakankamų sąlygų šios įstaigos realiai joje nebūtų steigiamos.

71. Manau, kad atsakymą į šį klausimą lengva rasti teismo praktikoje.

72. Iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad tai, jog valstybėje narėje nėra vykdoma direktyvoje numatyta veikla, neatleidžia šios valstybės nuo pareigos perkelti direktyvą.

73. Pavyzdžiui, 1990 m. kovo 15 d. Sprendime *Komisija prieš Nyderlandus*[18] Teisingumo Tesimas nusprendė, jog aplinkybė, kad valstybėje narėje nėra vykdoma su direktyva nesuderinama ar joje draudžiama veikla (buvo nagrinėjami Tarybos direktyvoje 79/409/EEB[19] draudžiami medžioklės būdai), neatleidžia šios valstybės narės nuo pareigos perkelti šią direktyvą. Panašiai pagal minėtą sprendimą *Komisija prieš Graikiją*[20] aplinkybė, kad Graikijos Respublikoje nebuvo patvirtinta nė viena neporakanopių skerdykla, neatleido šios valstybės narės nuo pareigos nurodyti šiuos gyvūnus teisės aktuose mokesčio pagal Tarybos direktyvą 93/118/EB rinkimo tikslais[21].

74. Galiausiai 2001 m. gruodžio 13 d. Sprendime *Komisija prieš Airiją*[22] ir minėtame sprendime *Komisija prieš Jungtinę Karalystę* buvo nuspręsta, kad greitųjų traukinių Airijoje ir Šiaurės Airijoje nebuvimas neatleido Airijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės nuo pareigos perkelti Tarybos direktyvą 96/48/EEB[23].

75. Aplinkybė, kad šiose direktyvose numatyta situacija neegzistavo valstybėse narėse, buvo pripažinta nereikšminga, nes, Teisingumo Teismo nuomone, svarbu ne tik pakeisti šią faktinę situaciją, bet ypač užtikrinti, kad šios direktyvos būtų veiksmingai taikomos

18 — C-339/87, Rink. p. I-851, 22, 25 ir 32 punktai.

19 — 1979 m. balandžio 2 d. Tarybos direktyva dėl laukinių paukščių apsaugos (OL L 103, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 98).

20 — 26 punktas.

21 — 1993 m. gruodžio 22 d. Direktyva, iš dalies keičianti Direktyvą 85/73/EEB dėl šviežios mėsos ir paukštienos veterinarinio patikrinimo ir kontrolės finansavimo (OL L 340, p. 15).

22 — C-372/00, Rink. p. I-10303.

23 — 1996 m. liepos 23 d. Tarybos direktyva 96/48/EB dėl transeuropinės greitųjų geležinkelių sistemos sąveikos (OL L 235, p. 6; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 17 t., p. 152).

visais atvejais[24]. Kitaip tariant, Teisingumo Teismas nusprendė, kad valstybės narės turi priimti teisės aktus, kad užtikrintų veiksmingą nagrinėjamos direktyvos taikymą, net jei atsižvelgiant į aplinkybes šie teisės aktai nebūtų taikomi nedelsiant.

76. Tik jei ši faktinė situacija negali atsirasti dėl geografinių priežasčių, ši pareiga perkelti netaikoma[25].

77. Iš to darytina išvada, kad nuo to laiko, kai faktinė situacija, lemianti direktyvos neveikimą, gali atsirasti ir dėl to ši direktyva gali būti taikoma, ji turi būti perkelta, kad jos veiksmingas pobūdis ir taikymas išnykus aplinkybėms, dėl kurių ji negalėjo veikti, būtų užtikrinti nedelsiant.

78. Mano nuomone, ši teismo praktika *a fortiori* taikytina šioje byloje nagrinėjamai situacijai, kurioje direktyvos neveikimą lėmė ne faktinė situacija, nebūtinai priklausanti nuo atitinkamos valstybės narės, o teisės aktai, už kuriuos valstybė narė yra visiškai atsakinga.

79. Viena vertus, pastaruoju nurodytu atveju teisės aktai taip pat gali keistis. Taigi reikia, kad visos šios direktyvos pasekmės galėtų kilti nedelsiant, jei atitinkama valstybė narė nusprendžia šiuos aktus pakeisti.

80. Kita vertus, kadangi pakeisti teisės aktus, lemiančius nagrinėjamos direktyvos neveikimą, gali pati valstybė narė, būtina vengti tokios situacijos, kuomet ši valstybė bandytų išsaugoti galiojančius teisės aktus, tik siekdama išvengti šioje direktyvoje jai nustatytų pareigų vykdymo.

81. Atsižvelgdamas į visus šiuos argumentus siūlau Teisingumo Teismui nuspręsti, kad Komisijos ieškinys yra pagrįstas, kiek jis susijęs su Direktyvos 2003/41 8, 9, 13, 15–18 straipsniais bei 20 straipsnio 2–4 dalimis, ir priteisti iš Čekijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.

24 — Minėti sprendimai *Komisija prieš Nyderlandus* (22 ir 25 punktai) ir *Komisija prieš Graikiją* (23 ir 27 punktai).

25 — Minėto sprendimo *Komisija prieš Jungtinę Karalystę* 17 punktas.

V — Išvada

82. Atsižvelgdamas į nurodytus argumentus siūlau Teisingumo Teismui nuspręsti, kad Komisijos ieškinys dėl įsipareigojimų neįvykdymo yra priimtinas ir pagrįstas, kiek jis susijęs su 2003 m. birželio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/41/EB dėl įstaigų, atsakingų už profesinių pensijų skyrimą, veiklos ir priežiūros 8, 9, 13, 15–18 straipsniais bei 20 straipsnio 2–4 dalimis, ir priteisti iš Čekijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.